

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 17.07.2025 № 11).

З-12 Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 27 черв. 2025 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2025. 243 с.

Збірник конференції містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення» (27.06.2025), у роботі якої взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, правоохоронних органів, недержавних установ України та іноземних держав.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (голова); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (заст. голови); докт. юрид. наук., проф. **Адріан ВАШКО**; канд. юрид. наук, доц. **Тетяна АЛФЬОРОВА**; докт. юрид. наук, доц. **Вадим ДАВИДЮК**; канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**; докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**; канд. юрид. наук, доц. **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**; **Андрій МІРОШНИК** (секретар).

ISBN 978-617-8778-22-4

© ВНПЗ ДГУ, 2025

© Автори, 2025

Кривопуск О.Г., Халітов Д.Р. ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА МЕЖІ ДОПУСТИМОСТІ НСРД У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	176
Нікулін М.О., Глуздань О.П. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОПЕРАТИВНО- СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ЩОДО ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ.....	179
Сахно А.П., Дацько А.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИЛУЧЕННЯ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА.....	182
Свинаренко Ю.П., Журавель А.В. СУЧАСНИЙ СТАН ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ТА У СВІТІ.....	184
Ткаченко А.О., Ткаченко П.І. НЕСТАТУТНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	187
Тригуб С.М., Боцу Т.П. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ: ВЗАЄМОДІЯ З ОРГАНАМИ СЛІДСТВА.....	190
Тригуб С.М., Толмаченко Є.О. КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	193
Удод А.М., Єгорова Н.М. КРИМІНАЛІЗАЦІЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЩОДО АВТОРИТЕТУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	197
Хилько Л.І., Ганноченко Д.Д. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРЕВЕНТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА АДМІНІСТРАТИВНУ ЮРИСДИКЦІЮ.....	200
Юнацький О.В. РОЗВИТОК ЦИФРОВІЗАЦІЇ У СУДОВО-ЕКСПЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	203

3. Геть В. Ф. Взаємодія національних спецслужб: досвід країн Європи. *Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони* : матер. міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 листоп. 2017 р.). Київ, 2017. С. 107–108.

4. Кальман О. Г., Христич І. Основні тенденції розвитку злочинності в Україні в сучасних умовах. *Питання боротьби зі злочинністю* : зб. наук. праць. Вип. 14 / Ред. кол. Ю.В.Баулін та ін. Харків : Кроссроуд, 2023. С. 3-28.

Ткаченко Альбіна Олександрівна

викладач кафедри права

Навчально-наукового інституту

Дніпровського гуманітарного університету

ORCID: 0009-0001-5237-9660

Ткаченко Павло Ігорович

аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін

Дніпровського державного університету

внутрішніх справ,

здобувач кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональної Академії управління персоналом,

член Асоціації правників України

ORCID: 0000-0002-2378-8895

НЕСТАТУТНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Однією з найгостріших проблем в Збройних Силах України (далі – ЗС України) залишаються випадки нестатутних взаємовідносин між військовослужбовцями, які негативно впливають не лише на морально-психологічний клімат у військових колективах, але й на загальну боєздатність армії. В умовах дії правового режиму – воєнного стану, а разом з тим й підвищених вимог до обороноздатності держави ця проблема набуває особливої актуальності. Нестатутна поведінка – це не лише порушення дисципліни, а й потенційна загроза життю та здоров'ю військовослужбовців.

Нестатутні взаємовідносини у військових колективах мають глибоке історичне коріння, яке бере свій початок ще з часів існування радянської армії. Перша зафіксована згадка про подібне порушення дисципліни датована 1919 роком. Тоді троє військовослужбовців останнього року служби вчинили побої щодо молодого солдата, що призвело до його загибелі. Причиною конфлікту стала відмова новобранця виконувати роботу, яка традиційно покладалась на солдатів зі старшим строком служби. За тодішнім законодавством винних було засуджено до розстрілу. Саме з цього часу починає формуватися таке соціальне явище, як «дідівщина» – неформальна система взаємовідносин у військових колективах, що ґрунтується на примусовому підпорядкуванні та ієрархії за строком служби. Ця система, хоч і зазнала трансформацій, однак й по сьогоднішній день знаходить місце серед

особового складу деяких військових частин та підрозділів. Найчастіше сторонами таких відносин виступають військовослужбовці першого та останнього року служби. Проте, в окремих випадках до практики нестатутних відносин долучається й офіцерський склад, який, усвідомлюючи її негативні наслідки, все ж іноді використовує «дідівщину» для неформального делегування службових обов'язків сержантам, старшинам та молодим військовослужбовцям [1, с. 281].

Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості слід розуміти як умисні дії спеціального суб'єкта, які посягають на суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони закріпленого в чинному законодавстві порядку взаємовідносин між військовослужбовцями під час несення або проходження військової служби за відсутності між ними відносин підлеглості, які характеризуються, зокрема завданням побоїв чи вчиненням іншого насильства, реальною погрозою застосування різних видів фізичного або психічного насильства, повторністю таких дій щодо однієї або кількох осіб, заподіянням легких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень, знуцанням або глумленням, вчиненням таких дій групою осіб або із застосуванням зброї, завданням тяжких наслідків, спричиненням самогубства або замахом на самогубство, тяжких тілесних ушкоджень або смерті [2, с. 91 – 92].

Беручи до уваги специфічний характер військових кримінальних правопорушень, доцільним видається представити статистичні відомості щодо загального рівня злочинності в державі, кількості облікованих військових кримінальних правопорушень, а також правопорушень, передбачених ст. 406 КК України, у динаміці за останнє десятиріччя, тобто за період з 2014 по 2024 рр. [3].

Період	Загальна кількість облікованих кримінальних правопорушень	Військові кримінальні правопорушення	За ст. 406 КК України
2014	529 139	4 153	41
2015	565 182	6 213	80
2016	592 604	3 650	84
2017	523 911	4 577	59
2018	487 133	3 694	59
2019	444 130	3 616	70
2020	360 622	4 055	69
2021	321 443	3 037	80
2022	362 636	13 766	151
2023	475 595	28 666	137
2024	492 479	93 900	57

Водночас, варто підкреслити той факт, що військовим кримінальним правопорушенням властива ознака латентності, особливо, що стосується порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості. Вітчизняні дослідники стверджують, що при

формуванні кримінологічної характеристики військових злочинів, як і будь-якої іншої групи суспільно небезпечних діянь, необхідно особливо звернути увагу на їх кількісно-якісні показники. Вчені стверджують, що мають місце складнощі з обліком військових злочинів через існуючі традиції, закритість системи, особливості відносин у ЗС України. У зв'язку з цим далеко не всі кримінально карані порушення відбиваються в офіційній статистиці тобто лишаються латентними. При цьому варто зауважити, що серед усіх статей розділу XIX КК України, природно, деякі склади або їх групи є вчинюваними частіше за інші. Серед таких суспільно небезпечних діянь, зокрема порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості [4, с. 264 – 265].

Географія порушень статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості має переважно так би мовити східний характер. Іншими словами, більшість випадків вчинення кримінальних правопорушень, передбачених статтею 406 КК України, фіксується саме у Східних регіонах держави. Це може бути пов'язано як з інтенсивною військовою присутністю в цьому регіоні, так і з тривалою участю військових формувань у бойових діях, що призводить до психологічного виснаження особового складу, зниження дисципліни та загального морального рівня. Водночас, з огляду на специфіку правопорушення, його латентний характер, цинізм, якого набувають виконавці з досвідом служби, а також постійне трансформування форм прояву нестатутних відносин, можна стверджувати, що кожен окремий випадок має індивідуальні риси. Тому подібні злочини не обмежуються виключно певними регіонами – вони можуть мати місце в будь-якому підрозділі ЗС України, Нацгвардії, Держприкордонслужби, незалежно від територіального розташування. Резонансні інциденти, пов'язані з порушенням статутної дисципліни, періодично фіксуються по всій країні, що свідчить про системність і глибину проблеми.

Ключовою особливістю злочину, на нашу думку, є саме поширення тяжких наслідків, серед яких самовільне залишення військової частини або місця служби потерпілим від т.зв. «дідівщини». У військовослужбовців, які не в змозі за певних обставин повідомити офіцерів про фактичні прояви «дідівщини», під впливом психологічного утиску, формуються психічні відхилення, які можуть стати та стають передумовою до вчинення самовільного залишення військової частини або місця служби [1, с. 284].

Деякі дослідники намагаються знайти закономірність між кількістю зареєстрованих випадків порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості та поширеністю самовільного залишення військової частини або місця служби. Політичні та управлінські детермінанти мають порівняно незначний вплив на динаміку самовільного залишення військової частини або місця служби. Водночас, дослідники акцентують увагу на збереженні в ЗС України явища «дідівщини» – сукупності деструктивних традицій і практик, що передаються

від одного призову до іншого та ґрунтуються на систематичному приниженні честі й гідності новоприбулих військовослужбовців старшими за віком, вислугою чи службовим становищем. Чим більшого поширення набуває це негативне явище, тим вищою є ймовірність самовільного залишення військової частини або місця служби [5, с. 89].

Список використаних джерел та літератури:

1. Ткаченко П. І. Нестатутні взаємовідносини між військовослужбовцями як детермінант самовільного залишення військової частини або місця служби. *Право і суспільство*. 2023. № 4. С. 277–287.
2. Карпенко М. І. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості: методика розслідування цих злочинів. *Юридична наука*. 2013. № 10. С. 91–117.
3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 08.06.2025).
4. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підруч. / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і доп. Харків : Право, 2009. 288 с.
5. Висоцький П. Г. Динаміка самовільного залишення військової частини або місця служби в період 2013–2019 рр. *Правові новели. Науковий юридичний журнал*. 2020. № 12. С. 86 – 91.

Тригуб Сергій Миколайович

доктор філософії,
викладач кафедри оперативно-розшукової
діяльності навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції
Національної поліції України
Одеського державного університету
внутрішніх справ
ORCID: 0009-0001-1833-2527

Боцу Тетяна Петрівна

курсант навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції
Національної поліції України
Одеського державного університету
внутрішніх справ

ОПЕРАТИВНО–РОЗШУКОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ: ВЗАЄМОДІЯ З ОРГАНАМИ СЛІДСТВА

Кіберзлочинність у сучасному світі є однією з найсерйозніших загроз безпеці, характеризуючись швидким зростанням, технологічною складністю та транскордонним характером. За даними Європейського агентства з